

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE SANIDADE

Dirección Xeral de Saúde Pública

XXXVI Curso de Saúde Ambiental

***Medio ambiente e saúde: conceptos
que deben valorarse conxuntamente***

Lugo, 2 de xuño de 2008

Ramón Medina González-Redondo

**“ O goce da saúde é un dos
dereitos fundamentais de cada
ser humano, sen distinción de
raza, relixión, credo político ou
condición económica ou
social”**

**(Carta das Nacións Unidas e
Declaración de Principios da OMS)**

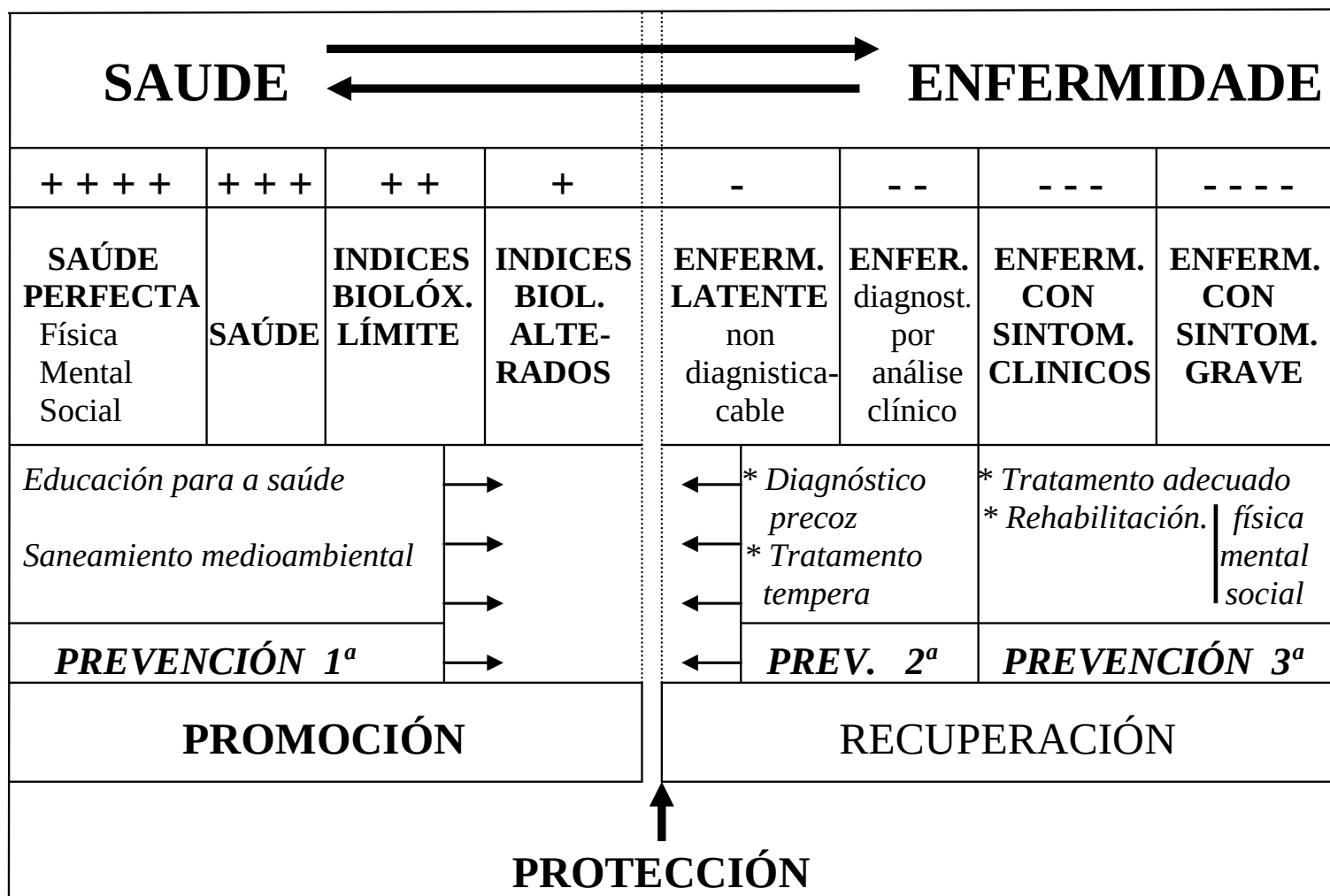
DEFINICIÓN DE SAÚDE

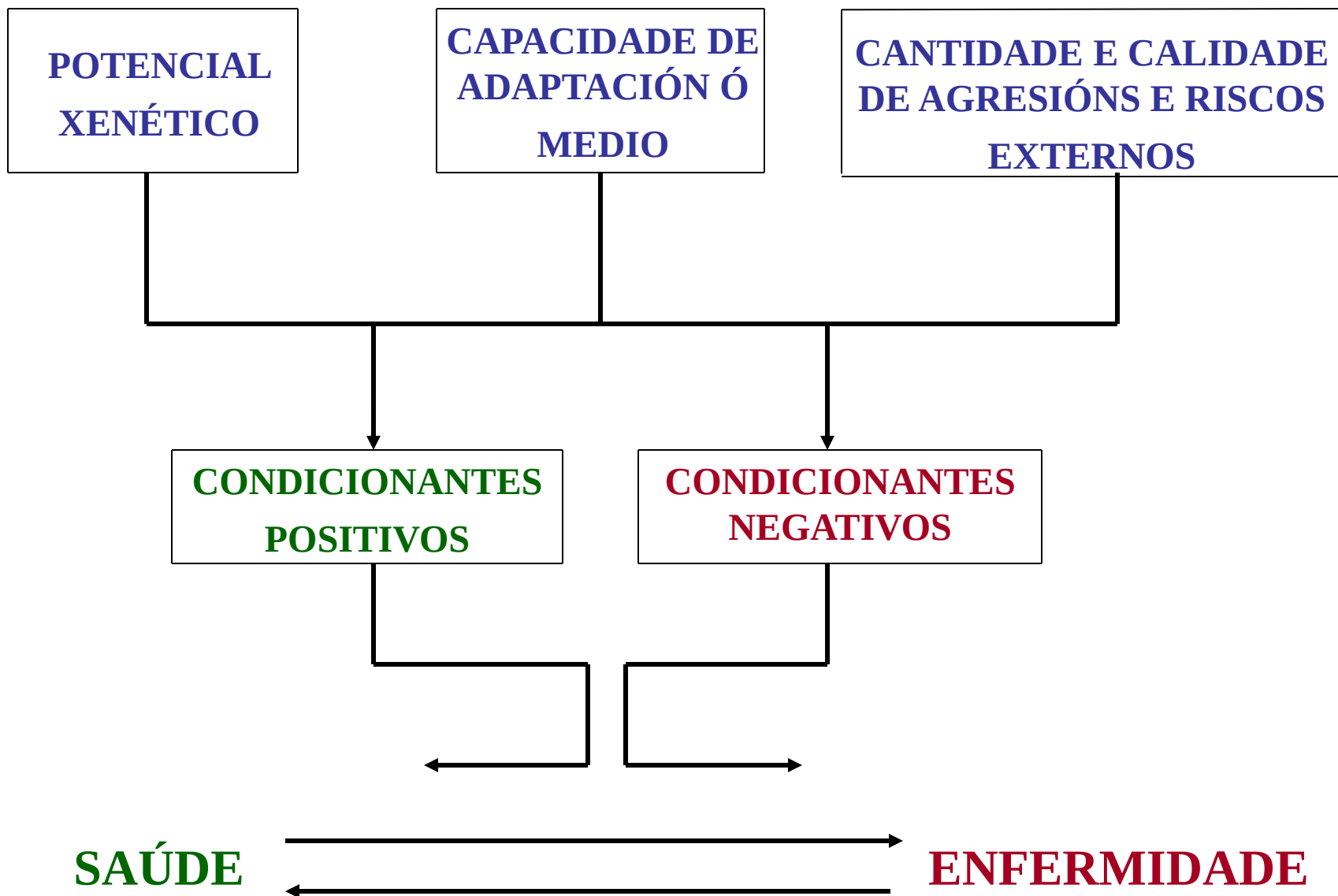
“Estado de completo benestar físico, mental e social, e non soamente a ausencia de afeccións o enfermidades”

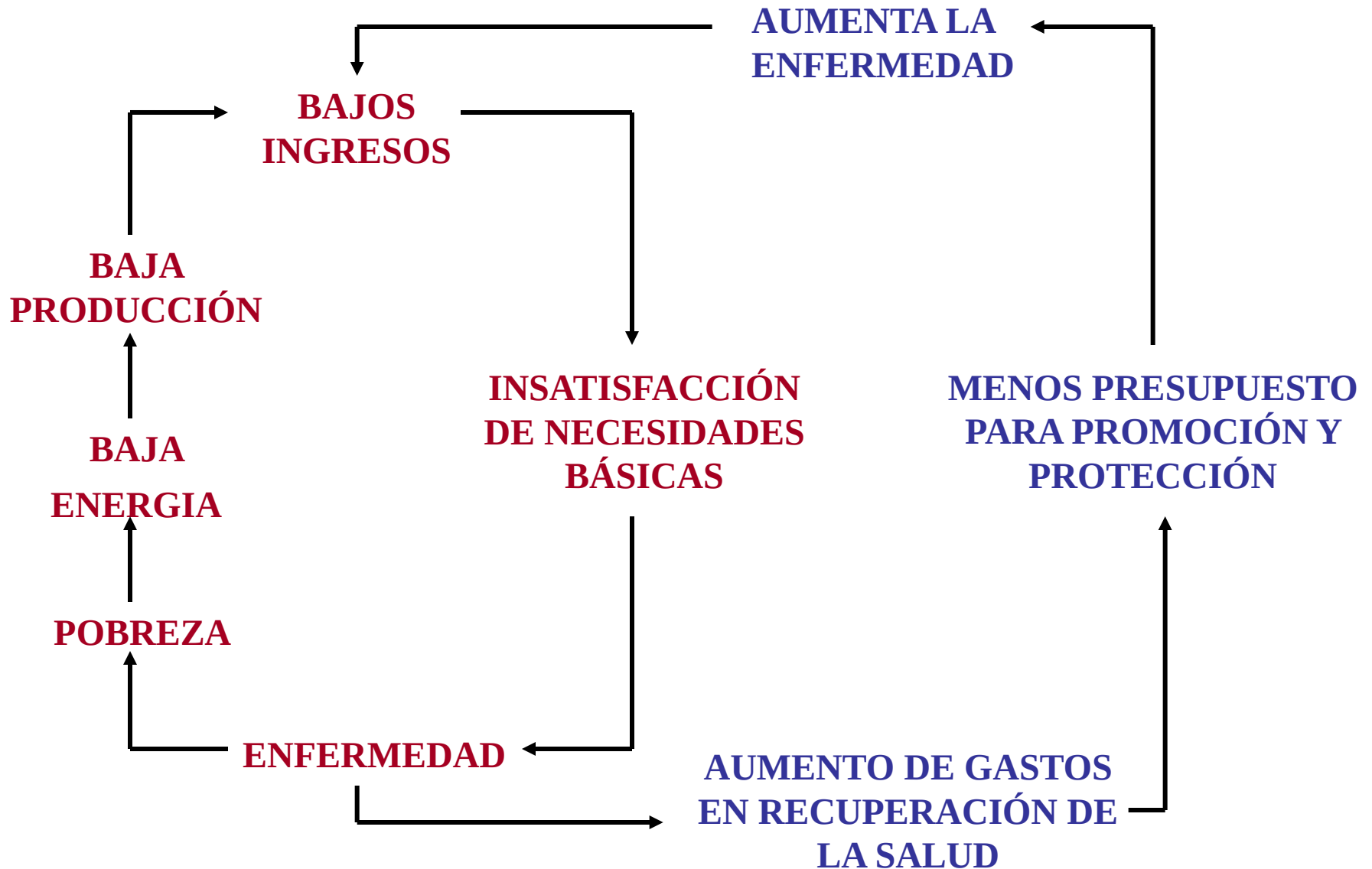
(OMS - 1946)

“Grao de adaptación do individuo e a colectividade ó medio ambiente no que se desenvolve a súa vida”

(Dubos - 1973)

ALGUHAS CARACTERÍSTICAS QUE DEFINEN O NOSO COÑECEMENTO ACTUAL SOBRE SAÚDE- ENFERMIDADE

- **Saúde e enfermidade deben considerarse como dous extremos dun mesmo proceso.**
- **Este proceso ten compoñentes físicos, mentais e sociais.**
- **As enfermidades non responden a causas únicas.**
- **É necesario ter en conta tanto o obxectivo como lo suxetivo.**
- **O proceso saúde-enfermidade está influenciado por múltiples factores condicionantes, tanto xenéticos como ambientais.**
- **A pobreza é un dos máis fortes condicionantes de enfermidade.**
- **O proceso saúde-enfermidade afecta ó individuo e á comunidade.**
- **Os niveis de saúde se relacionan coa adaptación ó ambiente.**
- **As actividades de promoción e protección son as mais eficientes.**
- **Os custos sanitarios experimentan un alto incremento.**

PREXUIZOS QUE ARRASTRAMOS

1. Soamente temos en conta ó enfermo
2. Solo o físico
3. O individual
4. Causa única
5. Solo curación
6. “Sanitarismo”, “medicalismo”

é necesario cambiar a visión dos sistemas de saúde

Atención Integral de Saúde

Saúde comunitaria

Multicausalidade

Intersectorialidade

¿De que morre a nosa comunidade?

Enfermedades cardiovasculares	36%
Cancro	26%
Enfermedades respiratorias	13%
Accidentes	5%

¿De que enferma e sofre a nosa comunidade?

Enfermidades vasculares

HTA

Diabete

Obesidade

Enfermidades osteoarticulares

Cancro

EPOC

Alerxias

Dependencias e Depresións

.....

¿Terá algo que ver o cambio nos patróns alimentarios?

- Abandono da dieta tradicional “atlántica”

Variada, equilibrada, rica en nutrientes e compoñentes bioactivos

Elevado consumo de peixe, mariscos, carne, pan, patacas e aceite vexetal (especialmente de oliva)

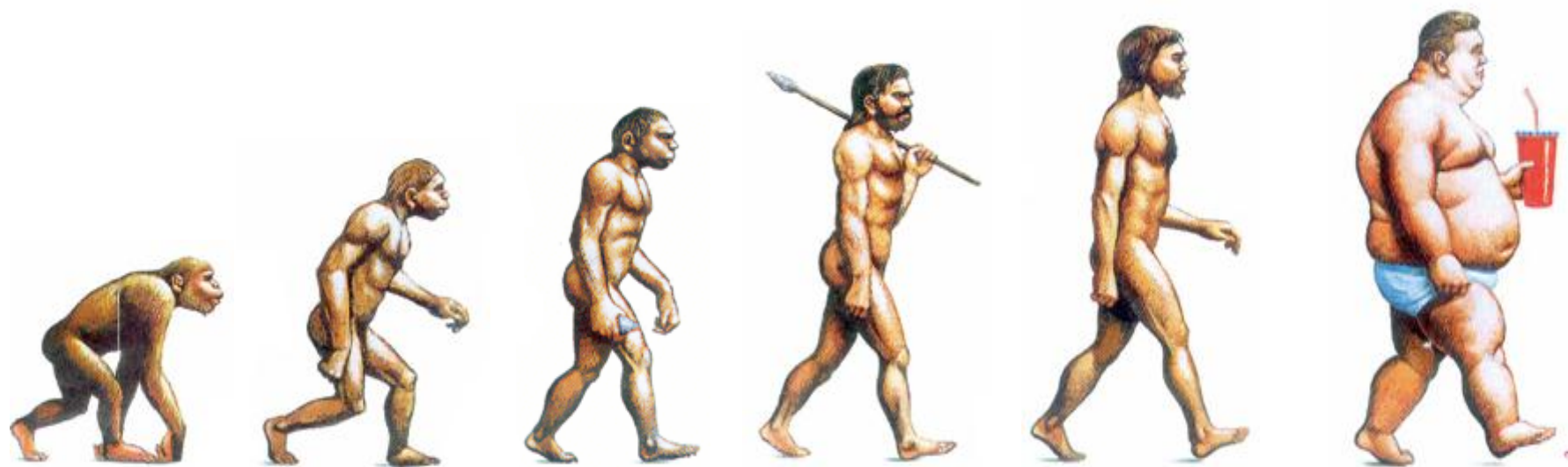
Consumo importante de leguminosas e verduras (coles, nabos...)

Preparación culinaria sinxela, que mantén o valor nutritivo dos alimentos

- Adquisición de novos e inadecuados hábitos alimentarios

↑ consumo de alimentos de orixe animal, de elevado contido en graxas saturadas e aporte enerxético

↓ consumo de cereais, leguminosas, froitas e verduras

¿Terá algo que ver o cambio nos patróns de movemento?

Tendencia progresiva á inactividade e estilos de vida sedentarios

↓ Tempo dedicado a actividade física (transporte, traballo, tempo libre..)

Case o 50% dos adultos mostran unha actividade física baixa ou moi baixa.

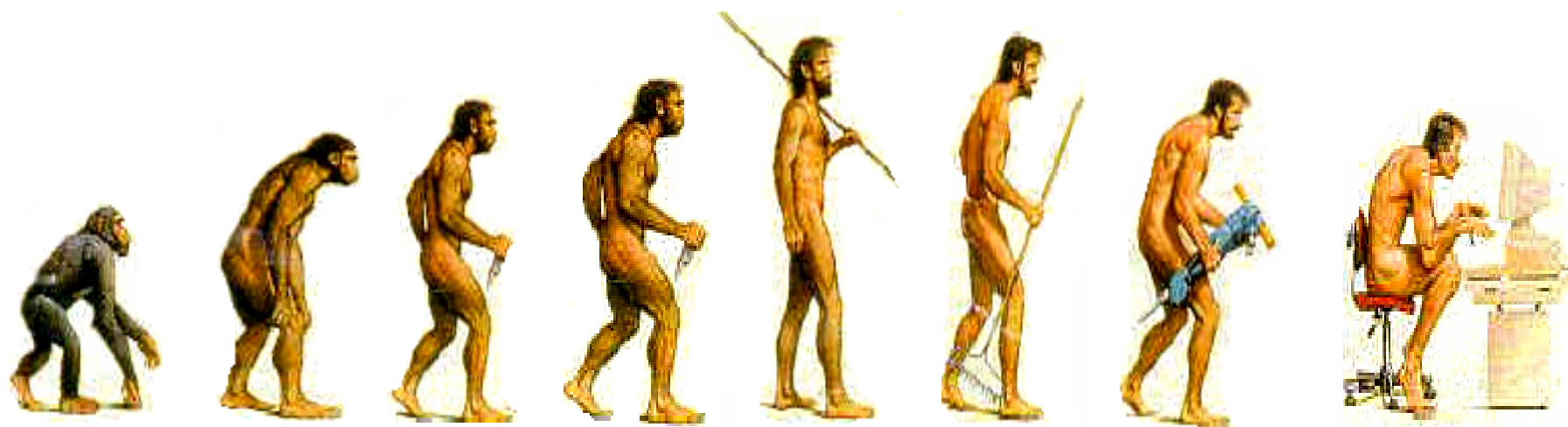
↑ Tempo sedentario (TV, traballo sentado, lecer, ...)

Tempo dedicado á cotío a ver TV por los nenos galegos (1 a 15 anos)

< 1 hora 24.7%

1 a 2 horas 45.1%

> 2 horas 30.2%

OBESIDADE e sobrepeso

Situación actual en Galicia

Adultos:

Prevalencia de obesidade	14.3%
Prevalencia obesidade + sobrepeso	52.4%

Nenos (1 a 17 años)

Prevalencia obesidade + sobrepeso	24.9%
-----------------------------------	-------

Enquisa Nacional de Saúde 2003. Ministerio de Sanidade

Unha VIDA libre de tabaco

An aerial photograph showing a large-scale oil spill cleanup operation. A long, narrow skimmer boat is positioned in the upper center of the frame, moving through dark, choppy water. The boat is leaving a white wake and a trail of lighter-colored water behind it. In the foreground, a large area of water is covered with a thick, brownish-orange layer of oil or debris, indicating the extent of the spill. The text "DETERIORO DO MEDIO AMBIENTE" is overlaid in the lower-left quadrant of the image.

DETERIORO DO MEDIO AMBIENTE

CONTAMINACIÓN DAS AUGAS

RISCOS AMBIENTAIS

- Contaminación das augas (herbicidas, pesticidas, metais pesados, xermes e parasitos,...)
- Esgotamento e contaminación da terra
- Contaminación atmosférica (axentes canceríxenos,)
- Deforestación
- Roídos
-

¿influirán estes factores sobre o cancro, a seguridade alimentaria, as alerxias, as depresións, a EPOC, ...?

¿Cales son os mais importantes factores de risco?

- **Ligados á estilos de vida:**
 - Alimentación insalubre
 - Sedentarismo
 - Tabaquismo
 - Alcoholismo e outras drogadiccións
- **Ligados a unha globalización irracional e inxusta**
 - Riscos por contaminación ambiental
 - Por crecente manipulación de alimentos
 - Cambio climático
 - Pobreza
- **Educación inadaptada os novos retos**

A COXUNTURA ACTUAL na economía sanitaria de España

- **MELLORA DAS TÉCNICAS DE DIAGNÓSTICO E TRATAMENTO**
- **GRAN INCREMENTO DOS PREZOS DA TECNOLOXÍA SANITARIA**
- **SENSACIÓN DE DEREITO CONSOLIDADO AS INNOVACIÓNS**
- **COBERTURA UNIVERSAL**
- **ENVELLECIMIENTO DA POBOACIÓN**
- **CONSOLIDACIÓN DA SAÚDE COMO DEREITO HUMANO**

APARECEN PRANTEXAMENTOS DE:

- **REDUCIR O GASTO PÚBLICO**
- **LIMITAR AS PRESTACIÓNS**

***é necesario mellorar a
eficiencia para asegurar a
sustentabilidade do sistema
de saúde***

PREVENCIÓN

Contribución potencial á
reducción da mortalidade

%

Afectación dos gastos
para a saúde en EE.UU.

%

27	Bioloxía humana	7.9
19	Entorno	90
43	Estilos de vida	
11	Sistema sanitario	

Fonte: tomado de Dever, G.E.A: “An Epidemiological Model For Policy Analysis”

EFICIENCIA

- **Alimentación insalubre**
- **Sedentarismo**
- **Tabaquismo e outras dependencia**
- **Contaminación ambiental**
- **Distribución da riqueza**

¿Está informada a comunidade?

¿Está convencida?

¿Está motivada para actuar?

¿Está preparada?

***é necesario cambiar a
estratexia dos sistemas de
saúde, centrándoos en:***

Actuar sobre os factores condicionantes

Fomentar estilos de vida saudables

Conservar o noso medio ambiente

MOTIVACIÓN SOCIAL

PROMOVER ALIANZAS

A CONSELLERÍA DE SANIDADE ESTÁ A PRIORIZAR:

- Os dereitos dos cidadáns
- As actividades preventivas e á APS
- Adaptación do sistema de vixilancia e control epidemiolóxicos a os novos retos
- **Mellora nos sistemas de seguridade alimentaria e sanidade ambiental**
- **Fomento de estilos de vida saudables**

ESTRATÉGIAS

Investigación y vigilancia

Participativa

Informativa / comunicación

Educativa/formativa

Legislativa

Asistencial (SERGAS)

Estilos de vida

Dieta Atlántica

Ejercicio físico

Tabaquismo

**Conservación da
natureza**

E. Cardiovasculares

Cáncer

EPOC

Diabetes

EMPODERAR

“poñer a disposición dos individuos e a comunidade, instrumentos que lles permita ser axentes activos na promoción e protección da súa propia saúde”

**“ O goce da saúde é un dos
dereitos fundamentais de cada
ser humano, sen distinción de
raza, relixión, credo político ou
condición económica ou
social”**

**(Carta das Nacións Unidas e
Declaración de Principios da OMS)**

DISTRIBUCIÓN DA RIQUEZA

PAÍSES	PNB per cápita en \$ USA. Ano 2006	Poboación (mill.) Ano 2006
Industrializados	37.217	970
En desenvolvemento	1.967	5.358
Menos adiantados	438	785
Total mundial	7.406	6.577
España	27.570	44

FONTE: ONU. Tomado de UNICEF, “Estado Mundial da Infancia 2008”

Indicadores de saúde

PAÍSES	T. Mort < 5 a. (x 1000 NV) 2006	Esperanza vida ó nacer (anos) 2006	Mortal. materna Taxa axustada (x 100.000 NV) 2005
Industrializados	6	79	8
En desenvolvemento	79	66	450
Menos adiantados	142	55	870
Total mundial	72	68	400
España	4	81	4

FONTE: ONU. Tomado de UNICEF, "Estado Mundial da Infancia 2008"

GLOBALIZACIÓN E SAÚDE

- Esgotamento de recursos fósiles
- Contaminación dos mares
- Contaminación atmosférica
- Deforestación
- Desertización
- Inaccesibilidade dos pobres ás novas tecnoloxías
- Escasa utilización nos países ricos de tecnoloxías ecolóxicas
-

**¿estará axudando a que os países
mais pobres salgan da súa exclusión?**

***As formas de vivir dunha parte
do mundo condiciona as
formas de sufrir noutras***

***ASÍ MISMO CONDICIONA
O FUTURO GLOBAL***

**Nun mundo globalizado,
para mellorar a saúde,
é imprescindible a
*solidariedade***

Coidar o medio ambiente é traballar pola saúde

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE SANIDADE

Dirección Xeral de Saúde Pública